

TARIM SİGORTALARININ DEVLET TARAFINDAN DESTEKLENMESİ VE TARIM SİGORTALARI HAVUZU SİSTEMİ*

Arş. Gör. Tuğba ÇİFTÇİ**

---

* Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK-ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

** Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Görevlisi.

ÖZ

Risklerin kaçınılmaz alan olduğu tarım, risklerden en fazla etkilenen sektördür. Risklerin gerçekleşmesi sadece üreticiyi değil, aynı zamanda Devleti de önemli ölçüde olumsuz bir şekilde etkileyebilmektedir. Tarım sigortaları, bu riskleri devletin, tarımın ve üreticinin üzerinden alan transfer sistemleridir. Türkiye’de tarım sektörünün istikrarlı gelişimine katkı sağlamak amacıyla taşıyan Devlet desteği uygulamaları mevcuttur. Üreticilerin, Tarım Sigortaları Kanunu kapsamında gerçekleşen risklerden dolayı zararlarını devlet destekli olarak karşılayan Tarım Sigortaları Havuzu, bir şirket tarafından yönetilir; Tarım Sigortaları Kanunu kapsamındaki risklerin teminat altına alınması, standart sigorta poliçelerinin belirlenmesi, hasar organizasyonları, aktüerya çalışmaları, tazminat ödemelerinin yapılması, reasürans teminatının sağlanması, tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve izlenmesi ile diğer teknik hizmetlerin yürütülmesi amaçlarını ve tüzel kişiliği haizdir.

Anahtar Kelimeler: Tarım, Devlet Destekli Tarım Sigortası, Tarım Sigortaları, Tarım Sigortaları Havuzu, TARSİM.

GOVERNMENT SUPPORT OF AGRICULTURAL INSURANCE AND SYSTEM OF AGRICULTURAL INSURANCE POOL

ABSTRACT

Agriculture where risks are unavoidable is a most affected sector by risks. Realization of risks affects not only farmers/ herders but also Government adversely significantly. Agricultural insurance is a transfer system taking risks over Government, farmers/ herders, agriculture. In Turkey there are application of Government support for contributing to stable developing of agriculture sector. Agricultural Insurance Pool retrieving producer's losses in contempt of Agricultural Insurance Act as Government support is managed by a company; is established for covering risks in contempt of Agricultural Insurance Act, determination of Standard insurance policies, damage organizations, actuarial studies, making compensation payment, provision of reinsurance coverage, the development of agricultural insurance, dissemination and monitoring is established for the implementation of other technical services and is legal personality.

Keywords: *Agriculture, Agricultural Insurance with Government Support, Agricultural Insurance, Agricultural Insurance Pool, TARSIM*

1. GENEL OLARAK

Tarım, doğal kaynakları uygun girdilerle birlikte kullanarak yapılan her türlü üretim, yetiştirme, işleme ve pazarlama faaliyetleridir (TK^[1] m. 3/1). Dünya ekonomisinin en önemli sektörlerinden olan tarım; doğal, ekonomik, sosyal, siyasal, teknolojik ve kişisel risklerden en çok etkilenen sektördür^[2].

Tarımda kuraklık, don, sel, dolu gibi risklerin doğal afete dönüşmemesi için gelişmiş ülkelerde; bu riskleri devletin, tarımın ve çiftçinin üzerinden alacak şekilde risk transfer sistemleri kurulmuştur. Tarım Sigortaları Kanunu Tasarısı'nın genel gerekçesinde, bu risk transfer sistemleri "tarım sigortaları" olarak adlandırılmıştır^[3] [4]. Tarım sigortalarıyla tarımdaki malların (bitkisel ürünler, hayvanlar, makineler, tesisler ve barınaklar) ve canların (çiftçi ve diğer çalışanların yaşamı) himayesi amaçlanmaktadır^[5]. Bu yönde genel anlamda tarım sigortaları; bitkiler, bitkisel ürünler ve seralar, tarımsal yapılar, tarım alet ve makineleri ile çiftlik hayvanları için kuraklık, dolu, don, sel, taban suyu baskını, fırtına, hortum, deprem, heyelan, yangın, kaza ve zararlılar ile hayvan hastalıklarının neden olacağı zararlar ve/veya tarım sektörü bakımından önemli görülecek diğer risklere ilişkin himaye sağlamayı amaçlayan sigorta türleri olarak tanımlanabilir (TSK^[6] m. 12).

Tarım sigortası, 200 yılı aşkın zaman önce, Avrupa'da özellikle, canlı hayvan ölümlerine ve bitki- dolu gibi tehlikeli olaylara karşı koruma sağlamak şeklinde başlamıştır^[7]. İlk kez İrlanda'da, sigorta kooperatiflerince hayvan sigortaları; Almanya'da ise, dolu ve yangın sigortaları akdedilmiştir. Ancak ilk uygulamalarda denetim yetersizliği, sigortalı sayısının artırılmaması, devlet desteğinin yetersizliği, hasar dengesinin kurulamaması, primlerin düşük ve çoğu durumda sabit olduğu için pek başarı sağlanamamıştır^[8].

[1] 5488 Sayılı Tarım Kanunu, RG. 25.4.2006, S. 26148.

[2] Dinler, Tanfer/ Yalırık, Apti/ Çetin, Bahattin..., Tarımda risk yönetimi ve tarım sigortaları, http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/3a115cbd6f47889_ek.pdf?tipi=14&sube=

[3] Tarım Sigortaları Kanunu Tasarısı ve Tarım, Orman ve Köyüşleri ile Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/865), Dönem 22, Yasama Yılı: 3, Genel Gerekçe.

[4] Tarım Sigortaları Kanunu m. 3/e'de, tarım sigortalarının tanımı şu an yürürlükte olmayan 6762 sayılı Kanun'a da atfedilerek yapılmıştır. Ayrıca 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda, "Zirai Sigortalar" düzenlemesine yer verilmemiştir. Tarım Sigortaları Kanunu'nda "tarım sigortaları" tanımının gerekliliği düşünülerek, günümüz uygulaması ve düzenlemesi kapsamında hükmün değişikliğinin yapılması uygun olacaktır.

[5] Tarım Sigortaları Kanunu Tasarısı, Genel Gerekçe.

[6] 5363 Sayılı Tarım Sigortaları Kanunu, RG. S. 25852, T. 21.6.2005.

[7] Smith, Vincent H./ Glauber, Joseph W., Volume 34, Agricultural Insurance in Developed Countries: Where Have We Been and Where Are We Going?, Oxford Journals Applied Economic Perspectives and Policy, number 3, s. 363.

[8] Çetin, Bahattin, Tarım Sigortaları, Ankara 2007, s. 7.

Türkiye’de ise 1957 yılında, bitkisel ürünlerin dolu rizikosuna karşı sigortalanması ile başlamıştır; ancak bağımsız yasal zemin olmadığından pek başarılı sağlanamamıştır^[9]. 5363 Sayılı Tarım Sigortaları Kanunu ile bu eksiklik giderilmiş ve tarım sigortalarının etkin uygulaması sağlanmıştır.

2. TARIM SİGORTALARININ DEVLET TARAFINDAN DESTEKLENMESİ

2.1. Genel Olarak

Son yıllarda, gelişmiş ülkelerde ticari tarım (hayvan ve ürün) sigorta programlarının devlet tarafından desteklenmesi artış göstermektedir. Örneğin, çarpıcı bir örnek olarak Çin 2008’de, merkez ve eyalet olarak destekli tarım sigorta piyasasında, dünyada ABD’den sonra ikinci geniş piyasa olmuştur. Hindistan ve Meksika’da, iklime dayalı ürün sigortası, iklim aşırılıklarına karşı çiftçileri korumak için büyük çapta gelişme göstermiştir^[10].

Türkiye’de de bu kapsamda çiftçilerin zararlarını karşılayabilmek ve çiftçilere yardımcı olabilmek amacıyla, 2001 yılında yürürlükten kaldırılan 5254 sayılı Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesi Hakkındaki Kanun ve 2090 sayılı Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun ile fırtına, yer sarsıntısı, yangın, sel, dolu gibi risklere karşı teminat sağlanmıştır. Ancak yetersiz doğal afet yardımları sorunu çözmemiş ve afetler sonucu ertelenen çiftçi borçları her yıl Devlete büyük görev zararları halinde geri dönmüştür^[11].

Günümüzde Tarım Sigortaları Kanunu ve Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun ile devlet destekli üretimin işlerliği sağlanmaktadır. Uygulama yılında yer alan riskler için tarım sigortası yaptırmayan üreticiler, 2090 sayılı Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun’dan yararlanamaz (TSK m. 17; TSCY m. 29/1). Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen riskler, bölgeler ve ürünler dışında kalan risk, ürün ve bölgelerde 2090 sayılı Kanun kapsamında yardım yapılabilir (TSCY m. 29/2).

[9] Karaca, Ali/ Gültek, Adnan/ İntişah, Ahmet Savaş, Türkiye’de Tarım Sigortaları ve Uygulamaları, http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/28ac9c427302b7a_ek.pdf.

[10] Mahul, Olivier/ Stutley, Charles J., Government Support to Agricultural Insurance, Washington, 2010, s. xix.

[11] Tarım Sigortaları Kanunu Tasarısı, Genel Gerekeçe.

Ayrıca, TK ile tarım sigortası ödemeleri, tarımsal destekleme^[12] araçlarından biri olarak düzenlenmiştir (TK m. 19). Bu düzenleme altında, üreticilerin, üretim materyallerini ve ürünlerini sigorta ettirmelerini teşvik etmek üzere, sigorta prim bedellerinin bir kısmının Devlet tarafından karşılanacağı hükme bağlanmıştır (TK m. 19/d).

2.2. Nedenleri

Üstü açık fabrika olarak nitelendirilen tarımın maruz kalabileceği çok çeşitli risklere karşı önlem almak, zor ve maliyetlidir^[13]. Üreticiler, tarımsal riskler meydana geldiğinde, ürünlerini tamamen ya da kısmen kaybedebilmektedir. Dolayısıyla bu durum üreticilerin uzun bir süre sarsılmasına neden olabilir. Üreticilerin ekonomik durumunun bu düzensizliği, sadece tarımın gelişmesinin önünde engel teşkil etmez; mevcut koşullarda sürdürülmesine dahi imkân vermeyebilir^[14]. Ülkelerin en temel tarım politikası, tarımsal üretimde üreticilerin gelirlerinde istikrarın sağlanmasıdır. Üretici gelirlerinde meydana gelebilecek ani düşüşler, ülkelerin makro ekonomik dengelerini de etkileyecek düzeyde olabileceğinden; tarımsal üretimde devamlılığı sağlayabilmek amacı ile yasal, teknik ve ekonomik açıdan bir takım tedbirlerin alınması zorunludur^[15]. Tarım sigortaları, üreticilerin zararlarını karşılayıp onların uzun vadeli gelir istikrarına kavuşmalarını temin etmeyi; ekonomik ve sosyal bakımından toplumsal katkılar sağlamayı amaçlamaktadır^[16]. Bu açıdan tarım sigortaları, kamu düzenini de ilgilendirir^[17].

Tarım sigortalarında devlet müdahalesi hususunda temel diğer bir gerekçe ise, sistematik risklerin, yani çiftçi ve çoban gibi çok sayıda ekonomik birimleri eş zamanlı olarak etkileyen risklerin varlığıdır. Tarımsal risklerin gerçekleşmesi, tarım sigortacılarının portföyünde büyük kayıplar oluşturabilir. Büyük olayların neden olduğu tahmini maksimum kayıplar, beklenen kaybı aşabilir ve sigorta şirketinin ödeme gücünü ciddi bir şekilde etkileyebilir. Kamu müdahalesi, makul bir çözüm olabilir. Çünkü, bu şekilde geniş sorumluluğu himaye edecek

[12] Tarımsal desteklemeler, tarım sektörünün öncelikli problemlerinin çözümüne katkıda bulunmayı, uygulanan politikaların etkinliğini artırmayı ve sektörün bu politikalara uyumunu kolaylaştırmayı amaçlamaktadır (TK m. 18/1).

[13] Akın, Buminhan, Dünya'da ve Türkiye'de Tarım Sigortacılığı, TSRŞB- Dünya Bankası İşbirliği ile Düzenlenen I. Uluslararası Sigorta Sempozyumu "Doğal Afet Riskleri İçin Sigorta ve Reasürans", 8-9 Aralık 2005 İstanbul, s. 288.

[14] Tanrıvermiş, Harun, Türkiye'de Tarım Kesiminin Sigorta Sorunu ve Çözüm Önerileri, İstanbul 1997, s. 5.

[15] Karaca ve diğerleri; Tanrıvermiş, s. 5.

[16] Y. 11. HD. E. 2009/8089, K. 2011/ 1657 (www. hukukturk.com).

[17] Y. 11. HD. E. 2009/8089, K. 2011/ 1657 (www. hukukturk.com).

kapasitede reasürans şirketi ya da reasürans şirketleri havuzu olmayabilir^[18]. Böyle bir durumda riskleri, küçük dahi olsalar çeşitlendirmek de zor olabilir^[19].

Tarım sigortalarında, subjektif riske (moral hazard^[20]) bağlı, risklerin ölçülmesi ve çiftçi davranışlarının izlenmesi ile ilişkili zorluklar bulunmaktadır. Tüzel kişiler açısından risklerin ölçümü, ilişkili verilerin toplanması, üretici davranışlarının izlenmesi ve sigorta hükümlerinin uygulanması ve sigorta sözleşmesinin kurulması hususlarında yaşanacak zorluklar, işlemlerin maliyetlerinin özel sigorta piyasasının gelişmesine engel olmasına neden olabilir. Devlet, bilgi eşitsizliğinin^[21] azaltılmasında ana rol oynar^[22].

Ayrıca devlet, çiftçinin üretim riskleri hususunda farkındalığını, eğitim programları ve özel ticari sigorta sektörünü tanıtıcı programları sağlamada da önemli rol oynayabilir^[23]. Kaldı ki bu yönde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı; tarım, çiftçi eğitimi ve yayım faaliyetlerinde, sivil toplum örgütleri, özel sektör kuruluşları ve serbest danışmanların görev almasını sağlamak için gerekli düzenlemeler yapar, bu kuruluş ve kişileri teşvik eder, çalışma esaslarını belirler ve denetler (TK m. 1).

Ayrıca son olarak belirtmek gerekir ki, Devlet desteği kadar devlet desteğinin kapsamı da önemlidir. Geniş kapsamda yardım olmaksızın tarım sigortası piyasasının küçük kalması muhtemeldir^[24].

3. Tarım Sigortaları Havuzu Sistemi

3.1. Kavram ve getiriliş amacı

Tarım sigortaları havuzu (TARSİM)^[25], bir ana şirket tarafından yönetilen, TSK kapsamındaki risklerin teminat altına alınması, standart sigorta poliçelerinin belirlenmesi, hasar organizasyonları, aktüerya çalışmaları, tazminat

[18] Mahul/Stutley, s. 3; Mishra, M. N./ Mishra, S.B., Insurance Principles and Practice (For Graduation and Professional Courses, India 2009, s. 542.

[19] Mahul/Stutley, s. 3.

[20] Sigortalının, sigorta ödemelerinin sınırının belirlenmesinde, tarımsal zararın kapsamını etkileyen davranışlarıdır. Sigortalının bu davranışları, bilgisizliğinden kaynaklanabileceği gibi dikkatsizliğinden de ortaya çıkabilir.

Moral Hazard başka bir ifadeyle ahlaki davranış sorunu; yani sigorta ettirenlerin, sigorta korunmasına güvenerek daha çok risk üstlenebilmesi sorunudur (Kubilya, Huriye, Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku, İzmir 2003, s. 23).

[21] İşlem sürecinde bir tarafın diğer taraftan daha fazla ya da iyi bilgisinin olduğu bilgisel dengesizliktir. Üreticiler doğal olarak maruz kalabilecekleri risk seviyesini daha iyi bilirler ve daha düşük primle sigorta akdetmek için bu bilgileri gizleyebilirler (Mahul/Stutley, ss. xix, xx).

[22] Mahul/ Stutley, ss. 3-4.

[23] Mahul/ Stutley, s. 5.

[24] Smith/ Glauber, s. 364.

[25] Havuz olarak anılacaktır.

ödemelerinin yapılması, reasürans teminatının sağlanması, tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve izlenmesi ile diğer teknik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla kurulur ve tüzel kişiliği haizdir (TSK m. 4).

Havuz ile asıl hedeflenen, tarım sektörünün istikrarlı gelişimine katkı sağlanmasıdır. Tarımın geliştirilmesi, Devletin üzerindeki risklerin paylaşılması ve kıt kaynakların yönlendirilmesi ile Devletin yükünü hafifletecek şekilde riskin başka hedeflere transferi imkânı ortaya çıkacaktır^[26].

Havuz; teminat çeşitleri, genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatlar, hasar tespitleri, tazminat ödemeleri ve tüm diğer sigorta işlemlerinde tüm çiftçiler ve tarım sigorta poliçesi düzenleyecek tüm sigorta şirketleri için standart bir uygulamayı haiz, sürdürülebilir ve bütünsel bir sistemdir^[27]. Sistemin merkezi tek bir organizasyon ve büyük sayılarla çalışması nedeni ile teknik ve mali kaynakların daha verimli kullanılabilmesi imkânı sağlar^[28]. Ayrıca reasürans katılımının teşvik edilerek reasürans kapasitesi ve kapsamının genişletilmesine; sigorta şirketlerinin bilgi, personel ve mali kaynaklarının ortak olarak daha verimli bir şekilde kullanılmasına; Devletin prim ve hasar fazlası desteğinin etkin şekilde kullanılması; fiyatlarda haksız rekabetin önlenmesi ve sigortaya katılımın artırılmasına yardımcı olur^[29].

Havuz, kapsam dahilindeki riskler için sigorta, reasürans ve retroesyon yapmaya yetkilidir (TSK m. 4). Üstlenilen risklerin transferi amacıyla ulusal ve uluslararası sigortacılık piyasası, sermaye piyasası ve benzeri piyasalardan koruma temin edebilir (THÇY^[30] m. 21).

TSK kapsamındaki tarım sigortası teminatları, münhasıran Havuz tarafından verilir^[31]. Ancak risk yönetimi açısından şartların gerekli kılması ve Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulu^[32] tarafından uygun görülmesi halinde,

[26] Tarım Sigortaları Kanunu Tasarısı, madde gerekçeleri, m. 1.

[27] Karaca ve diğerleri.

[28] Karaca ve diğerleri.

[29] http://www.tarsim.gov.tr/trsmWeb/index.jsp?_subpageid_=1; Çetin, s. 32.

[30] Tarım Sigortaları Havuzu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, RG. S. 26172, T. 18.5.2006.

[31] Bu hususta Devlet Destekli Tarım Sigortalarına İlişkin Genelge (2007/ 10) ile de bu husus vurgulanmıştır. Bu çerçevede 2007/11 numaralı sektör duyurusunda, sigorta şirketlerinin, Tarım Sigortaları Havuzu tarafından kapsama alınan riskler, bölgeler ve ürünler için Havuz sistemi dışında sigorta sözleşmesi akdetmemeleri gerektiği, Havuz tarafından kapsama alınmamış risk ve ürünler için sistem dışında sözleşme akdedilebileceği ifade edilmiştir. Tarım Sigortaları Havuzu sistemi dışında, Çiftçi Kayıt Sisteminde (ÇKS) kaydı olmayan çiftçiler için sözleşme akdedilmesi mümkündür. Ayrıca teminat verilecek çiftçilerin Çiftçi Kayıt Sisteminde kaydı olup olmadığı fark etmeksizin, Tarım Sigortaları Havuzu tarafından teminat kapsamına alınmamış risk ve ürünler için de sistem dışında sözleşme akdedilebilir.

[32] Bkz. 3.4.

teminatların sigorta şirketleri ile müştereken verilebilmesi mümkündür (TSK m. 14/1).

Sigorta poliçeleri, Hazine Müsteşarlığı tarafından onaylanacak genel şartlar ile TSUY^[33] m. 7'de belirtilen tarife ve talimatlara^[34] uygun olarak Havuz tarafından hazırlanır (TSUY m. 5/2).

Havuz, TSK kapsamındaki faaliyetleri bakımından 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tâbi değildir (TSK m. 4).

3.2. Tarım Sigorta Havuzunun Sigorta Türlerine Göre Himaye ettiği Ürün ile Hayvanlar; Himaye Kapsamındaki Rizikolar

Kapsama alınacak bitkiler, bitkisel ürünler ve seralar, tarımsal yapılar, tarım alet ve makineleri ile çiftlik hayvanları için kuraklık, dolu, don, sel, taban suyu baskını, fırtına, hortum, deprem, heyelan, yangın, kaza ve zararlılar ile hayvan hastalıklarının neden olacağı zararlar ve/veya tarım sektörü bakımından önemli görülecek diğer risklere ilişkin teminatlar, Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulu teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir (TSK m. 12). Bu kapsamda 1.1.2014 tarihinden itibaren yürürlükte olan 2013/5720 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler ve Bölgeler ile Prim Desteği Oranlarına İlişkin Karar^[35] ile getirilen tarım sigorta türleri; bitkisel ürün sigortası, sera sigortası, kümes hayvanları hayat sigortası, büyükbaş hayvan sigortası, küçükbaş hayvan sigortası, su ürünleri hayat sigortası, arıcılık sigortasıdır^[36]:

[33] Tarım Sigortaları Uygulama Yönetmeliği, S. 26172, T. 18.05.2006.

[34] Tarım sigortası sözleşmelerinde uygulanacak tarife ve talimatlar, Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulu tarafından hazırlanarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı onayına sunulur (m. 7/1).

[35] RG. 31.12.2013, S. 28868 (2. Mükerrer).

[36] Karar kapsamında himaye edilen hayvan ve üründür. Ayrıca belirtmek gerekir ki, hayvanlara ilişkin sigorta türleri her ne kadar hayat sigortası olsa da mal sigortası niteliğindedir ve gerçek zarar himaye edilir (Ulaş, Işıl, Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Ankara 2012, s. 438).

Bitkisel Ürün Sigortası

Bu sigorta türü, açık alanda yetiştirilen ürünleri himaye eder. Bitkilerin teminat kapsamında olan kısımları genel şartta düzenlenmiştir^[37]. Bitkilerin bu sayılanlar dışında kalan kısımları ile hasat edilmiş ürünleri teminat dışıdır^[38].

Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler ve Bölgeler ile Prim Desteği Oranlarına İlişkin Karar kapsamında bitkisel ürünler; ana riziko olarak dolu rizikosu ile birlikte fırtına, hortum, yangın, heyelan, deprem, sel ve su baskını ek rizikoları paket halinde; ayrıca, açık alanda yetiştirilen meyveler için bu rizikolara ek olarak isteğe bağlı olarak don rizikosunun meydana getireceği zararlara karşı himaye edilir.

Sera Sigortası:

Bu sigorta türü ile himaye edilen; Örtü Altı Kayıt Sistemine uygun olarak, kayıt altına alınan ve risk değerlendirmesi sonucunda, sigortaya kabulü uygun görülen seralardaki unsurlardır (örtü, iskelet, teknik donanım ve ürün)^[39].

Seralar, dolu ana rizikosu ile birlikte; paket halinde fırtına, hortum, yangın, heyelan, deprem, taşıt çarpması, kar ve dolu ağırlığı ile sel ve su baskını ek rizikolarına karşı himaye edilir^[40].

Kümes Hayvanları Hayat Sigortası:

Bu sigorta türü ile genel şartlarda düzenlenen teminat kapsamındaki haller sebebiyle bio-güvenlik ve hijyen tedbirleri alınmış, kapalı tesislerde yetiştirilen kümes hayvanlarının ölümü, itlafı ve mecburi kesimleri nedeniyle sigortalının doğrudan uğradığı zararlar himaye edilir^[41].

[37] Bitkilerin teminat kapsamında olan kısımları: Tahıllarda, baklagillerde ve yağlı tohumlu bitkilerde, dane; lifli bitkilerde, lif; pamukta, kütlü pamuk; ana ürünü gövde olan bitkilerde, gövde; ana ürünü kök ve yumru olan bitkilerde, kök ve yumru; ana ürünü yaprak olan bitkilerde, yaprak; tohum için üretilen bitkilerde, ürünün tohumluk elde etmek amacıyla hasat edilen kısmı; meyvesi yenen bitkilerde, meyve; kesme çiçeklerde, bitkinin kendisi; çayır- mera ve yem bitkilerinde, tüm yeşil aksam; fidelede, bitkinin kendisi; ekonomik olarak verime yatmamış meyve ve bağ fidanlarında, fidanın kendisi (Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası Genel Şartları, A.2.1).

[38] Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası Genel Şartları, A.2.1.

[39] Devlet Destekli Sera Sigortası Genel Şartları, A. 1;Devlet Destekli Sera Sigortası Tarife ve Talimatlar.

[40] Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler ve Bölgeler ile Prim Desteği Oranlarına İlişkin Karar.

[41] Devlet Destekli Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Genel Şartları, A. 1, A.2.

Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası:

Bu sigorta türü ile himaye edilen; süt ve erkek besi sığırları ile mandaların, genel şartlarda belirtilen haller sonucu ölümler ve mecburi kesimler nedenleriyle sigortalının doğrudan doğruya uğradığı maddi zarardır^[42].

Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası:

Bu sigorta türü ile himaye edilen; koyun ve keçiler ile koç ve tekelerin, genel şartlarda belirtilen haller sonucu ölümler ve mecburi kesimler nedenleriyle sigortalının doğrudan doğruya uğradığı maddi zarardır^[43].

Su Ürünleri Hayat Sigortası:

Bu sigorta türü ile himaye edilen; denizlerde ve iç sularda yetiştirilen su ürünlerinin, genel şartlarda belirtilen haller nedeniyle meydana gelen ölümler ve fiziksel kayıplar sonucu, sigortalının doğrudan doğruya uğradığı maddi zarardır^[44].

Arıcılık Sigortası:

Bu sigorta türü ile himaye edilen; aktif (içinde arı olan), plakalı, modern kovan niteliğindeki kovanlarda genel şartlarda teminat kapsamında belirtilen haller nedeniyle meydana gelen zararlardır^[45].

3.3. Üreticilerin Tarım Sigortaları Havuzu Sisteminden Yararlanması

Üretici, bitkisel ve hayvansal üretim ile uğraşan gerçek ve tüzel kişilerdir (TSK m. 3/d). Üreticilerin, sistemden yararlanması gönüllülük esasına dayanır. Ancak sigorta türlerine göre belirlenmiş kayıt sistemlerine kayıtlı olanlar (kümes hayvanları için hayat sigortası hariç), tarım sigortası havuzu sisteminden yararlanabilecektir. Ayrıca TSK kapsamında sigorta yaptırmayan çiftçiler, 2090 sayılı Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun'dan yararlanamayacaktır (TSK m. 17).

[42] Devlet Destekli Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Genel Şartları, A. 1, A.2; Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler ve Bölgeler ile Prim Desteği Oranlarına İlişkin Karar.

[43] Devlet Destekli Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Genel Şartları, A. 1, A.2; Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler ve Bölgeler ile Prim Desteği Oranlarına İlişkin Karar.

[44] Devlet Destekli Su Ürünleri Hayat Sigortası Genel Şartları, A.1, A.2; Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler ve Bölgeler ile Prim Desteği Oranlarına İlişkin Karar.

[45] Devlet Destekli Arıcılık (Arı Kovanı) Sigortası Genel Şartları, A.1.

Üreticilerin, TSK kapsamında sigorta akdedebilmesi için Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler ve Bölgeler ile Prim Desteği Oranlarına İlişkin Karar ile genel şartlar kapsamında kayıtlı olması gereken sistemler ve dikkate alınan bilgiler şunlardır:

Bitkisel ürün sigortası için, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı çiftçilerin mevcut arazi ve ürün bilgileri dikkate alınır.

Sera sigortası için, Örtü Altı Kayıt Sistemi'ne kayıtlı çiftçilerin mevcut arazi, sera, işletme ve ürün bilgileri dikkate alınır.

Büyükbaş hayvan hayat sigortasında, Veteriner Bilgi Sistemi (TÜRKVET)'ne kayıtlı olan süt ve erkek besi sığırları ile mandaların mevcut tesis, işletme ve yetiştiricilik bilgileri dikkate alınır.

Küçükbaş hayvan hayat sigortasında, Veteriner Bilgi Sistemi (TÜRKVET)'ne kayıtlı olan koyun ve keçiler ile koç ve tekelerin mevcut tesis, işletme ve yetiştiricilik bilgileri dikkate alınır.

Su ürünleri hayat sigortasında, Su Ürünleri Kayıt Sistemi'ne kayıtlı olan işletmelerin mevcut tesis, işletme ve su ürünleri yetiştiricilik bilgileri dikkate alınır.

Arıcılık sigortası için, Arıcılık Kayıt Sistemi'ne kayıtlı olan aktif (arılı) ve plakalı kovanlar için mevcut tesis, işletme ve yetiştiricilik bilgileri dikkate alınır.

Kümes hayvanları hayat sigortasında, kapalı sistemde üretim yapılan, bio-güvenlik ve hijyen tedbirleri alınmış tesislerde yetiştirilen kümes hayvanları için mevcut tesis, işleme ve su ürünleri yetiştiricilik bilgileri dikkate alınır.

Risk incelemesi sonucunda, Havuz tarafından sigortalanması uygun görülmeyen ürün, işletme, tesis ve riskler sigorta edilmez.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, TSCY kapsamında üretici, prim desteğinden yararlanacak olan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı gerçek veya kamu tüzel kişiliği hariç tüzel kişiler olarak tanımlanmıştır (TSCY m. 4/i). Kayıtlara ilişkin bilgilere bakıldığında tanımın sadece bitkisel ürün üreticileri açısından yapıldığı; dolayısıyla eksik olduğu görülmektedir.

3.4. Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulu

Kurul; Bakanlık ve Müsteşarlıktan ikişer, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve Şirketten birer üye olmak üzere toplam yedi üyeden oluşur. Kurul en az beş üyenin katılımı ile toplanır, kararlarını çoğunlukla alır. Oylamalarda eşitlik halinde, Başkanın oyu iki oy sayılır. Kurulca alınan kararların uygulanması ve Kurula ilişkin sekreteryaya hizmetleri, Havuzu işleten şirket tarafından yürütülür (TSK m. 5).

Kurulun; havuzun işleyişine ilişkin uygulama esaslarını belirlemek; TSK kapsamında tarım sigortaları için verilecek, Devlet prim desteği toplam tutarını aşmamak kaydıyla ürün, risk ve bölge bazında prim desteği oranını belirlemek

üzere çalışmalar yapmak ve Bakanlığa sunmak; uygulamada karşılaşılan sorunları tespit etmek, bunların çözümüne yönelik çalışmalar yapmak, yaptırmak; hizmet alınmasına karar vermek; hasar tespit işlemlerine ilişkin esas ve usulleri belirlemek; TSK kapsamında tarım sigortaları alanında faaliyet göstermek isteyen sigorta şirketleri ile sözleşme yapmak; havuz işleticisi şirketle çalışma usul ve esaslarını belirleyen sözleşme yapmak görevleri vardır (TSK m. 6).

3.5. Tarım Sigortaları Havuzunu İşleten Şirket

Havuzun işletmesine ilişkin iş ve işlemler, Hazine Müsteşarlığı ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılacak yönetmelikle belirlenecek esaslar çerçevesinde Havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit oranda pay sahibi olacağı anonim şirket statüsündeki şirket tarafından yönetilir (TSK m. 4; 9/1).

Havuzu işleten şirketin^[46], Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulu'nun belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde görevleri; tazminat ödemelerine esas teşkil edecek hasar tespit işlemlerine ilişkin her türlü çalışma ve organizasyonları yapmak suretiyle, tazminat ödemelerinin en kısa sürede yapılmasını sağlamak; risk paylaşımı ve transferi ile reasürans plânının uygulanmasına ilişkin işleri yürütmek, risk paylaşımı ve reasürans programını Kurulun onayına sunmak; Kurulca alınan kararların uygulanması ve Kurulun görevlerine ilişkin sekreteryaya hizmetlerini yürütmek; primlerin tahsili, tazminat ödemelerinin yapılması ve benzeri işleri yürütmek; üreticileri tarım sigortaları hakkında bilgilendirmek, halkla ilişkiler ve tanıtım kampanyalarını yürütmek; genel hükümler çerçevesinde tarım sigortalarına ilişkin istatistik üretmek, bu konuda Kurula rapor hazırlamak; havuz kaynaklarını, belirlenen ilke ve kurallar çerçevesinde yatırıma yönlendirmek; havuz işlerinin sağlıklı yürütülmesi bakımından, gerekli gördüğü hususlarda Havuz Yönetim Kuruluna öneride bulunmak; havuzun işletilmesiyle ilgili diğer her türlü iş ve işlemleri yapmaktır. Şirket, TSK'da belirtilen görevler dışında başka bir işle uğraşamaz. Şirket, Havuz işlerinin Havuz yararına ve en iyi şekilde yürütülmesinden; Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kuruluna karşı sorumludur. Şirket, Havuza ait gelir ve giderler ile tüm hesap ve işlemleri özel ve ayrı kayıtlarda takip eder (TSK m. 9).

Havuzun merkezi İstanbul'dur (TSK m. 4). Kurulun ihtiyaç duyması halinde Şirket, Ankara'da büro açar (TSÇY m. 5/3).

3.6. Tarım Sigortaları Havuzunun Kaynakları

Havuzun gelirleri; sigorta şirketlerinin devrettiği primler, Devlet tarafından sağlanan prim desteği, toplanan kaynakların yatırım gelirleri, alınan krediler,

[46] Şirket olarak anılacaktır.

genel bütçeden alınacak katkılar, diğer gelirlerdir (TSK m. 7). Bu kaynaklardan en önemlileri, sigorta şirketlerinin havuza devrettiği primler ile devletin prim desteğidir^[47]. Havuzun gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır (TSK m. 7).

Ürünler, riskler, bölgeler ve işletme ölçekleri itibarıyla Devlet tarafından sağlanacak prim desteği miktarları, her yıl Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir. Prim desteğine ilişkin ödenek, her yıl Bütçe Kanunu ile Bakanlık bütçesinde yer alır. Bakanlık, Çiftçi Kayıt Sistemi'nde ve Bakanlıkta yer alan diğer kayıtları dikkate alarak, Havuz veri tabanında Bakanlar Kurulu Kararınca teminat altına alınan riskler için sigorta şirketleri tarafından düzenlenecek standart poliçelere istinaden, Devlet tarafından karşılanacak toplam prim desteğini Havuz hesabına aktarır (TSCY m. 27; TSK m. 13)^[48].

Tarifede belirlenecek sigorta priminin Devlet tarafından sağlanacak prim desteği haricinde kalan kısmı ile sigorta sözleşmesine, bedeline veya primine ilişkin olarak mevcut veya ileride konulabilecek vergi ve diğer yükümlülükler sigorta ettiren tarafından peşin ödenir. Primin taksitle ödenmesi kararlaştırıldığı takdirde, taksit tutarları ve vadeleri poliçeyle birlikte yazılı olarak sigorta ettirene verilir veya poliçeye yazılır (TSUY m. 7/2, 3)^[49].

Sigorta şirketleri, TSK kapsamında tarım sigortaları alanında elde ettikleri primin tamamını Havuza devretmekle yükümlüdür. Sigorta şirketlerine Havuza devrettikleri primler için Havuz tarafından tahsil edilen kısmı üzerinden komisyon ödenir. Sigorta şirketleri tarafından Havuza zamanında devredilmeyen primler 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir (TSK m. 4). Dolayısıyla aktarılmayan primler hususunda, havuzun primlerin aktarılması talebi, kamu alacağı niteliğinde kabul edilmiştir^[50].

Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler ve Bölgeler ile Prim Desteği Oranlarına İlişkin Karar ile belirlenen prim desteği, Kararda belirlenen riskler için 2014 yılında, sigorta priminin %50'si oranında prim desteği Tarım Sigortaları Havuzuna bütçenin ilgili tertibinden

[47] Tarım Sigortaları Kanunu Tasarısı, madde gerekçeleri, m. 6.

[48] Prim desteğine ilişkin diğer hususlar tarım sigortaları havuzu yönetim kurulu kararı ile belirlenir (TSCY m. 27/4).

[49] Devlet destekli tarım sigortalarında, sigorta poliçelerinde muafiyet ve müşterek sigorta oranları poliçede belirtilebilir. Tarifede, sigorta şirketinin meydana gelen zararın sigorta bedelinin belirli bir oranını veya miktarını aşmayan kısmını tazmin etmeyeceği şeklinde tenzil-i muafiyet belirlenebilir. Muafiyet oranı, her bir risk için % 25 oranını aşamaz. Muafiyetin yanı sıra, sigorta ettirenin üzerinde kalacak kısım %50'yi geçmemek kaydıyla, müşterek sigorta yapılabilir (TSUY m.7/4, 5, 6).

[50] Y. 11. HD. E. 2009/8089, K. 2011/ 1657 (www. hukukturk.com).

aktarılarak karşılanır. Açık alanda yetiştirilen meyvelerde çiçeklenme evresinin don riski kapsamına alınması, risk maliyetindeki artışlar ve çiftçinin ödeyeceği prim de dikkate alınarak, verilen prim desteğine ek bir şekilde, sadece don riski primine 1/3 oranında ek prim desteği Tarım Sigortaları Havuzuna bütçenin ilgili tertibinden aktarılarak karşılanır (m. 2).

Ayrıca, havuz tarafından üstlenilen risklerin transferi amacıyla ulusal ve uluslararası piyasadan sağlanan korumanın yeterli bulunmaması halinde, Bakanlar Kurulunca belirlenecek kısım Devlet tarafından taahhüt edilir (TSK m. 16; TSY m. 28/1). Devlet tarafından taahhüt edilecek hasar fazlası desteğine ilişkin usul ve esaslar, tarım sigortaları havuzu yönetim kurulu kararı ile belirlenir. Kurulun teklifi üzerine Bakanlık tarafından Bakanlar Kuruluna gönderilir (TSÇY m. 28/2).

2013/ 4458 Sayılı Tarım Sigortaları Havuzuna Devlet Tarafından Taahhüt Edilecek Hasar Fazlası Desteğine İlişkin Karar^[51] ile düzenlenen TSK'nın 15 inci ve 16 ncı maddelerine istinaden Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Risk Paylaşımı ve Reasürans Planına göre; Tarım Sigortaları Havuzu tarafından 1/1/2013-31/12/2015 tarihleri arasında akdedilen sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan ancak reasürans ve retrosesyon yoluyla transferi yapılamayan risklerin her bir yıl itibarıyla hasar prim oranı;

- a) Havuzun üzerinde kalan kısım için %75 ile %90 arasında,
- b) Havuzun ve Havuza iş temin eden sigorta şirketlerinin üzerlerinde taşıdıkları kısım için % 150 üzeri,
- c) Münhasıran don riski, sera ve su ürünleri branşları ile ilgili olarak %180'i aşan kısmı için tamamı itibarıyla,

hasar fazlası desteği taahhüt edilmiştir.

Devletin hasar fazlası desteği, TARSİM sisteminin devamlılığını sağlamada önem arz etmektedir^[52].

3.7. Havuzun kaynaklarının kullanım yerleri

Havuzun giderleri, tarım sigortalarına ilişkin tazminat ödemeleri; havuzun yönetimi ve işleyişi için gerekli olan masraflar; reasürans, sermaye ve benzeri piyasalardan sağlanacak korumaya ilişkin ödemeler; sigorta şirketlerine ödenecek komisyonlar; bilgilendirme ve tanıtım kampanyalarına ilişkin ödemeler; hasar tespit işlemlerine ilişkin ödemeler; alınan kredilerin anapara ve faiz geri ödemeleri; TSK'nın amacı doğrultusunda yapılacak diğer ödemeler; Şirkete ödenecek

[51] RG. S. 28629, T. 26.04.2013

[52] Karaca ve diğerleri.

işletme bedelidir (TSK m. 8). Hasarların Havuzdan doğrudan çiftçiye ödenmesi nedeni ile hasar ödemeleri en önemli harcama kalemini oluşturmaktadır^[53].

3.8. Merkezi veri tabanı

Havuz nezdinde, tarım sigortaları ile ilgili poliçe, ekspertiz ve hasar bilgilerinin toplanarak; yerleşim birimleri, teminat verilen riskler ve teminat türüne göre hasar bilgilerinin sorgulanmasına ve raporlanmasına imkân sağlaması, denetim ve gözetime esas veri hazırlanması amacıyla bir merkezi veri tabanı oluşturulur. Merkezi veri tabanını oluşturan bilgi, yazılım ve donanımın sahipliği ve her türlü hakkı Havuza aittir. Bu bilgilerden kendilerine ait olanlar ile genel istatistiki nitelikte olanlara; sigorta şirketi, acenteler ve Havuz eksperlerinin erişim hakkı saklıdır. Merkezi veri tabanının günlük iş ve işlemlerinin yürütülmesinden Havuzu işleten Şirket sorumludur. Bu amaçla Şirket yeteri kadar programcı ve diğer teknik personel istihdam eder. Merkezi veri tabanındaki bilgilere erişim hakkı bulunanlar ve teknik personel, genel nitelikli bilgiler ile kamuoyuna açıklanmasında sakınca görülmeyenler haricindeki bilgileri başkalarına veremez ve açıklayamaz. Sigorta şirketi, Kanun kapsamında akdettiği sözleşmelere ilişkin bilgileri, sözleşmenin akdedildiği günü takip eden gün sonuna kadar merkezi veri tabanına aktarır. Hasar ihbarları ve tazminat ödemelerine ilişkin bilgiler, hasar ihbarının veya tazminat ödemesinin yapıldığı günü takip eden gün sonuna kadar merkezi veri tabanına aktarılır. Merkezi veri tabanında toplanan bilgiler aylık olarak, en geç bir sonraki ay sonuna kadar Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulu tarafından Hazine Müsteşarlığına bildirilir (TSUY m. 8).

3.9. Denetim

Havuzun ve Havuzu işleten şirketin sigortacılık uygulamaları yönüyle denetimi Hazine Müsteşarlığı (TSK m. 11); Hazine Müsteşarlığı'nca denetim ise, Sigorta Denetleme Kurulu tarafından yapılır (Sigortacılık Kanunu m. 28)^[54]. Diğer tüm işlemlerinin denetimi, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yapılır (TSK m. 11).

[53] Tarım Sigortaları Kanunu Tasarısı, madde gerekçeleri, m. 6.

[54] Sigorta Denetleme Kurulu, bir başkan ile sigorta denetleme uzmanları, sigorta denetleme aktüerleri ile bunların yardımcılarından oluşur. Bu Kanun ve diğer kanunların sigortacılığa, sigortaya veya sigortacılık alanında faaliyet gösteren kişi ve kuruluşlara ilişkin hükümlerinin Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakanlığa veya Müsteşarlığa verdiği teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma görev ve yetkileri sigorta denetleme uzmanları, sigorta denetleme aktüerleri ve bunların yardımcıları eliyle ifa edilir ve kullanılır (SK m. 28/2).

KAYNAKÇA

Akın, Buminhan, Dünya’da ve Türkiye’de Tarım Sigortacılığı, TSRSB- Dünya Bankası İşbirliği ile Düzenlenen I. Uluslararası Sigorta Sempozyumu “Doğal Afet Riskleri İçin Sigorta ve Reasürans”, 8-9 Aralık 2005 İstanbul.

Çetin, Bahattin, Tarım Sigortaları, Ankara 2007.

Dinler, Tanfer/ Yaltırık Apti/ Çetin Bahattin . . . , Tarımda risk yönetimi ve tarım sigortaları, http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/3a115cbd6f47889_ek.pdf?tipi=14&sube=

Karaca, Ali/ Gültek, Adnan/ İntişah, Ahmet Savaş, Türkiye’de Tarım Sigortaları ve Uygulamaları, http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/28ac9c427302b7a_ek.pdf.

Kubilay, Huriye, Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku, İzmir 2003.

Mahul, Olivier/ Stutley, Charles J., Government Support to Agricultural Insurance, Washington, 2010.

Mishra, M. N/ Mishra, S.B., Insurance Principles and Practice (For Graduation and Professional Courses, India 2009.

Ulaş, Işıl, Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Ankara 2012.

Smith, Vincent H./ Glauber, Joseph W., Volume 34, Agricultural Insurance in Developed Countries: Where Have We Been and Where Are We Going?, Oxford Journals Applied Economic Perspectives and Policy, number 3, 363- 390.

Tanrıvermiş, Harun, Türkiye’de Tarım Kesiminin Sigorta Sorunu ve Çözüm Önerileri, İstanbul 1997.

Tarım Sigortaları Kanunu Tasarısı ve Tarım, Orman ve Köyşleri ile Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/865), Dönem 22, Yasama Yılı: 3

www.tarsim.gov.tr/trsmWeb/index.jsp?_subpageid_=1

www.hukukturk.com

GENEL ŞARTLAR

Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası Genel Şartları, Yürürlük Tarihi 1.1.2014.

Devlet Destekli Sera Sigortası Genel Şartları, Yürürlük Tarihi 1.1.2014.

Devlet Destekli Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Genel Şartları, Yürürlük Tarihi 1.1.2014.

Devlet Destekli Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Genel Şartları, Yürürlük Tarihi 1.1.2014.

Devlet Destekli Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası Genel Şartları, Yürürlük Tarihi 1.1.2014.

Devlet Destekli Su Ürünleri Hayat Sigortası Genel Şartları, Yürürlük Tarihi 1.1.2014.

Devlet Destekli Arıcılık (Arı Kovanı) Sigortası Genel Şartları, Yürürlük Tarihi 1.1.2014.